

достатньому професійному рівні за браком часу і у зв'язку з неналежною професійною підготовкою.

Нестача часу виникає у зв'язку з обсягом кримінального правопорушення. Що й так же зумовлює стислі строки для планування повсякденної роботи.

Роблячи підсумок вищевказаного, можна зазначити, що проблематика взаємодії слідчого з оперативними підрозділами у проведенні НСРД на сьогоднішній день залишається досить актуальною і потребує подальшого наукового дослідження.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96//ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховної Ради (ВР) України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 01.09.2018 № 4651-VI// БД «Законодавство України» / (ВР) України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 03.03.2019).

3. Топчій В. В. Форми взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами МВС України / В. В. Топчій // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 111–121.

4. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [Електронний ресурс] : наказ ГПУ, МВС, СБУ, Мін'юсту та ін. від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/936/ 16875/5. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>

*Капінус Марія, здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Шиян Анатолій Григорович, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ.*

**ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОФІЛАКТИКА
ЯК СКЛADOVA ЧАСТИНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Серед основних напрямків забезпечення державою прав та свобод

людини є боротьба із злочинністю. Дієвим та головним засобом протидії злочинності виступає оперативно-розшукова діяльність, складовою частиною якої є оперативно-розшукова профілактика.

Теоретичні основи оперативно-розшукової профілактики формувалися одночасно з теорією оперативно-розшукової інформації. Власне профілактика передбачала і ґрунтувалася на інформаційно-аналітичному й інформаційно-прогностичному забезпеченні оперативно-розшукової діяльності. Саме попередня оперативна перевірка первинної оперативно-значимої інформації і її реалізація здійснюються в такій формі оперативно-розшукової діяльності як оперативно-розшукова профілактика злочинів [1, с. 185].

Оскільки законодавче визначення поняття оперативно-розшукової профілактики відсутнє, то серед науковців спостерігається різноманітна палітра суджень з цього питання.

Так, наприклад, В.В. Шендрік і М.В. Стацак під оперативно-розшуковою превенцією розуміють організаційно-тактичну форму оперативно-розшукової діяльності, яка здійснюється у процесі оперативно-розшукового прогнозування та профілактики злочинності за допомогою використання дозволених національним законодавством оперативно-розшукових можливостей (заходів, засобів та сил) [2, с. 385].

І.О. Крепаков вважає, що оперативно-розшукова профілактика злочинів – це напрям діяльності (обов'язок) оперативних підрозділів, що має за мету вжиття певних методів та заходів, спрямованих на встановлення і усунення причин та умов, тобто об'єктивних факторів дійсності, що можуть вплинути на особистість, сприяючи формуванню у неї злочинної установки, а також виявлення індивідуальних ознак схильності особи до вчинення злочину з метою здійснення превентивної психокорекції свідомості [3, с. 109].

Т.В. Миронюк оперативно-розшукову профілактику визначає як самостійну форму прояву, що передбачає діяльність оперативних підрозділів, спрямовану на виявлення, усунення або нейтралізацію причин та умов вчинення злочинів, виявлення осіб, які схильні до протиправних порушень, та превентивного впливу на них, запобігання злочинам, що готуються, та припинення таких, що розпочалися, з використанням спеціальних сил, засобів та методів оперативно-розшукової діяльності [4, с. 13].

У будь-якому разі, позиції більшості вчених зводяться до того, що оперативно-розшукова профілактика є обов'язком оперативних підрозділів, позаяк закріплений частиною 1 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». А вона, як відомо, визначає, що оперативні підрозділи у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, зобов'язані вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснювати профілактику правопорушень [5]. При цьому слід підкреслити такий важливий аспект - оперативно-розшукова профілактика як

складова оперативно-розшукової діяльності протидії злочинів має перспективний характер, бо дозволяє нейтралізувати протиправну діяльність на стадіях виношування злочинного задуму і ранньої підготовки до злочину.

Той чи інший вид діяльності ставить перед собою вирішення певних завдань. Щодо завдань оперативно-розшукової профілактики злочинів, як напряму оперативно-розшукової діяльності, то В.І. Василичук визначає їх так: «... завдання оперативно-розшукової профілактики злочинів слід визначити пріоритетним щодо інших завдань оперативно-розшукової діяльності, оскільки в разі його виконання немає потреби у вирішенні двох інших – припинення та розкриття. У класичному варіанті оперативно-розшукова профілактика передбачає комплекс оперативно-тактичних дій, спрямованих на недопущення злочину, припинення кримінальної діяльності на стадії підготовки або навіть на стадії злочинного задуму» [6, с. 89].

Джерелами інформації щодо необхідності здійснення оперативно-розшукової профілактики виступають залучені до негласного співробітництва особи, небайдужі до проявів злочинних намірів громадяни, оперативні обліки, алфавітні картотеки, автоматизовані інформаційні системи, автоматизовані робочі місця. Останнім часом важливим джерелом інформації є мережа Інтернет, яка стає все більш розгалуженою і доступною для багатьох людей. При цьому є важливим те, що на відміну від інших форм оперативно-розшукової діяльності значна частина заходів оперативно-розшукової профілактики злочинів здійснюються на гласній основі. Завдяки цьому в суспільстві створюється ефект постійної присутності правоохоронців на місцях, у громадян підвищується відчуття захищеності, що в кінцевому рахунку позитивно впливає на рівень довіри до правоохоронних органів.

Здійснення оперативно-розшукової профілактики покладається на оперативні підрозділи відповідних правоохоронних органів, до компетенції яких входить проведення оперативно-розшукової діяльності, а також виконання доручень слідчого, дізнавача, прокурора на проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій у кримінальному провадженні.

Якщо дослідити напрями оперативно-розшукової профілактики злочинів, то можна визначити, що в її рамках забезпечується: 1) попередня оперативна перевірка достовірності первинної інформації про вчинення кримінально караних діянь; 2) збір додаткової інформації про осіб, факти та обставини, що представляють оперативний інтерес для оперативних підрозділів і їх співробітників; 3) виявлення ознак злочинів, використання отриманих даних з метою запобігання, припинення, розкриття злочинів; 4) встановлення осіб, причетних до вчинення злочинів і здійснення на них профілактичного впливу; 5) розшук підозрюваних (обвинувачених), а також засуджених, що ухиляються від відбування покарання; 6) виявлення й усунення умов та причин, які сприяють вчиненню злочинів; 7) формування оперативно-профілактичних обліків.

Отже, з викладеного можна дійти висновку про те, що оперативно-

розшукова профілактика як складова частина оперативно-розшукової діяльності має безумовний якісний вплив на стан боротьби зі злочинністю в Україні, підвищує в громадян відчуття захищеності та позитивно впливає на рівень довіри до правоохоронних органів. Але при цьому не можна оминати увагою такий важливий її аспект - в роботі оперативних підрозділів вона займає незначну частку, оскільки основним напрямом їх діяльності завжди виступає розкриття злочинів.

1. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник. Харків: вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

2. Шендрик В.В., Стацак М.В. Теоретичні підходи до визначення поняття «оперативно-розшукова превенція злочинності підрозділами кримінальної поліції». *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 5. С. 382-388. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_5_60.pdf

3. Крепаков І.О. Щодо визначення дефініції «оперативно-розшукова профілактика». *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу: матеріали наук.-практ. конф.* (м. Харків, 8 листопада 2017 року). Харків, 2017. С. 108-110.

4. Миронюк Т.В. Правові та організаційні засади оперативно-розшукової профілактики.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. НАВС, 2011. 20 с.

5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 грудня 1992 року № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 22. Ст. 303.

6. Василичук В.І. Оперативно-розшукова профілактика як форма оперативно-розшукової діяльності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ.* 2012. №2 (4). С. 89-98.